

Medijska reprezentacija transrodnih osoba na portalu 24sata 2019.

Ševarević, Lea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:317424>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-31**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Lea Ševarević

**MEDIJSKA REPREZENTACIJA TRANSRODNIH OSOBA NA
PORTALU 24SATA 2019.**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

**MEDIJSKA REPREZENTACIJA TRANSRODNIH OSOBA NA
PORTALU 24SATA 2019.**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: Doc. Dr. Sc. Boris Beck

Studentica: Lea Ševarević

Zagreb,
Kolovoz, 2020.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem da sam diplomski rad pod nazivom „Medijska reprezentacija transrodnih osoba na portalu 24sata.hr 2019.“, koji sam predala na ocjenu mentoru doc. dr. sc. Borisu Becku, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mom autorskom radu.

Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Lea Ševarević

Sadržaj:

1. UVOD	1
2. LGBT, TRANSRODNOST I TRANSFOBIJA	3
3. TEME TEKSTOVA I RUBRIKE	5
3.1. Teme i područja	5
3.2. Lifestyle	6
3.3. Ljubav i brak	6
3.4. Sport	7
3.5. Institucije i transrodne osobe	7
3.6. Crna kronika	8
4. ANALIZA I VRSTE NASLOVA	9
4.1 Informativni naslovi	9
4.2. Naslovi s citatima sudionika	10
4.3 Clickbait naslovi	10
5. EPITETI, VULGARIZMI I STEREOTIPI	12
5.1 Epiteti	12
5.2 Vulgarizmi	14
5.3. Stereotipi	15
5.3.1. Stereotipi o transrodnim osobama	15
5.3.2. Poticanje stereotipa o transrodnim osobama u člancima 24sata.hr	16
5.3.3. Fotografija u službi stereotipizacije	17
6. ANTITEZE I PORNOGRAFIZACIJA	21
6.1 Spajanje suprotnosti	21
6.2 Pornografizacija medija	23
6.3. Fotografija u službi pornografizacije transrodne osobe	24
7. PRIKLADNOST I RAZLIČITOST	25
7.1. Korištenje prikladnih termina za transrodne osobe	25
7.2. Prikladni/neprikladni termini u člancima portala 24sata.hr	26
7.3. Pojam „problema“ ili „drugačijeg“	28
8. ZAKLJUČAK	30

Popis fotografija:

Fotografija 1. Transrodna Nikita pozira s osobom prurušenom u Djeda Božićnjaka**Error!**

Bookmark not defined.

Fotografija 2. Transrodna Pornogлумica Ria Cooper **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 3. Pryah u kuhinji kuha ručak **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 4. Transrodna „sponzoruša“ Cluam Sutherland **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 5. Transrodna Youtuberica Trisha Paytas..... **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 6. Transrodni model Teddy Quinlivan **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 7. Transrodni model Andreja Pejić..... **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 8. Prva krštena transrodna osoba u Crnoj Gori, Vuk Adžić . **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 9. Kristijan Nikolić, transrodan muškarac koji je u srpskom reallityu**Error!**

Bookmark not defined.

Fotografija 10. Izaak Adu, transrodan muškarac **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 11. Pentagon **Error! Bookmark not defined.**

Fotografija 12. Žica u zatvoru **Error! Bookmark not defined.**

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada je medijska reprezentacija transrodnih osoba na portalu 24sata.hr u 2019. godini, pa je sukladno tome primarni cilj istraživanja otkriti kako su one reprezentirane u člancima portala i predstavljene javnosti. Fokus će biti na člancima kao cjelini, uključujući naslove, tekst i slike. Rad će biti podijeljen u sedam glavnih poglavlja – prvo poglavlje bit će teorijski okvir, gdje će se pobliže opisati i upoznati s pojmovima transrodnosti i transfobije. Drugih pet poglavlja obuhvaćat će analizu naslova, teksta i slika. U tim poglavljima će se pokušati dokučiti da kako su transrodne osobe reprezentirane u člancima portala 24sata.hr i zbog čega su tako reprezentirane. Također, tih šest glavnih poglavlja sastojat će se i od manjih potpoglavlja (npr. informativni naslovi, antiteza, stereotipizacija, pornografizacija) te će se u njima analizirati kako je portal putem određenih sredstava (antiteze, vulgarizmi) reprezentirao transrodne osobe u svojim člancima. Posljednje poglavlje, točnije zaključak, bit će rezime pet poglavlja analize i manjih potpoglavlja.

U radu će također biti navedeno koliko izvora sadrže tekstovi o transrodnim osobama te da li su akteri i događaji opisani u člancima strani ili domaći. Ovo je vrlo bitan podatak jer izvori na određen način predstavljaju vjerodostojnost portala. Također, izvještavajući o domaćim događajima/osobama portal ima mogućnosti predstaviti temu transrodnosti kao manje tabuiziranu i više svakodnevnu nego što je ona bila prije.

Period istraživanja koji je obuhvaćen istraživanjem jest razdoblje od 01.01.2019. do 31.12.2019. U tom periodu na portalu 24sata.hr objavljeno je 22 članka o transrodnim osobama te su svi upotrebljeni u analizi. Iako se period od godine dana čini kao dugo razdoblje, očekivano je više objavljenih članaka o transrodnim osobama, no za kvalitativnu analizu sadržaja, koja je korištena u ovom diplomskom radu, 22 članka bila su dovoljna za provedeno istraživanje. Portal 24sata.hr izabran je iz razloga jer se smatra jednim od najčitanijih portala u današnje vrijeme, te ga čita i mlada i stara populacija – podrazumijeva se da bi on uvelike mogao utjecati i oblikovati mišljenje javnosti o transrodnim osobama.

Ova tema izabrana je iz dva razloga. Prvi je smatranje da je tema i dalje vrlo neistražena. Naravno, postoji velik broj istraživanja o LGBT skupini, ali obuhvaćaju skupinu u cijelosti te ne postoji puno onih koji se fokusiraju na isključivo transrodne osobe. Drugi je taj da sam par puta bila svjedok izjavama o transrodnim osobama gdje su se one smatrale drugačijima i nejednakima. Upravo to me je potaknulo na razmišljanje da li su mediji ti koji potpomažu i učvršćuju takve stavove i mišljenja javnosti.

Promicanje jednakosti svih jedna je od glavnih zadaća medija - niti jedan medij ne bi trebao okarakterizirati nekoga kao nejednakog. Online portali, poput 24sata.hr, dostupni su svima nakon samo par klikova na mobitelu ili kompjuteru, te upravo oni postaju glavno, ponekad i jedino sredstvo informiranja mnogih ljudi. Ako su na tim portalima putem bilo kakvih sredstava transrodne osobe reprezentirane na loš način, takvo mišljenje moglo bi postati dominantno mišljenje javnosti. Iako je takvo mišljenje pogrešno, mediji bi ga mogli promicati iz raznih razloga, poput nedovoljnog informiranja o temi, profita, ali i iz pokušaja dobivanja na efektivnosti i dramatičnosti.

2. LGBT, TRANSRODNOST I TRANSFOBIJA

Pojam „LGBT“ koristi se kako bi označio sve homoseksualne žene, homoseksualne muškarce, biseksualne i transrodne osobe, a uključuje i transseksualne osobe (LORI, 2004: 33). Ta skupina, u društvenom i političkom aktivizmu naslovljava se upravo tom kraticom (LGBT). Nekada se taj pojam može proširiti pa obuhvaćati i interseksualne i queer osobe (Spahić i Gavrić, 2012: 269).

Transrodne osobe spadaju u LGBT skupinu. U tom izrazu „LGB“ označava seksualnu orijentaciju. „Seksualna orijentacija uobičajeno se definira kao obrazac emotivne i seksualne privlačnosti prema osobama određenog spola“ (Spahić i Gavrić, 2012: 11 prema Franceour 1995, Frankowski 2004, Štulhofer 2004). Ona se razvija već u ranom pubertetu, a osoba ne mora imati prethodno seksualno iskustvo da bi ju razvila. Razlikujemo tri tipa seksualne orijentacije: homoseksualnost – privlačnost prema osobama istog spola, heteroseksualnost – privlačnost prema osobama različitog spola te biseksualnost – privlačnost prema oba spola. Smatra se da seksualna orijentacija nije stvar svjesnog izbora, te se ne može mijenjati s obzirom na želje pojedinca. Postoje dva izbora: prihvatiti svoju seksualnu orijentaciju te biti iskreni o njoj ili ju skrivati i negirati (LORI, 2004: 22). Transrodnost nije seksualna orijentacija, već se ona odnosi na rodni identitet osobe.

Prema udruzi LORI (2012), transrodnost je pojam koji se odnosi na one spolne ili rodne identitete i izražavanja koji nisu u skladu s društvenim normama i tradicionalno uvjetovanim ulogama. Transrodna osoba je ona koja prolazi tranziciju iz jednog roda u drugi – iz društveno pripisanog roda u rod kojeg je ona sama izabrala i s kojim se identificira. Takve osobe nailaze na razne prepreke u društvenim, zakonskim i medicinskim aspektima života. Također, ne postoji direktna veza između transrodnosti i seksualne orijentacije. Transrodne osobe jednako su homoseksualne, heteroseksualne ili biseksualne kao i osobe koje nisu transrodne (LORI, 2012: 14).

Dakle, transrodni muškarci su osobe koji se identificiraju kao muškarci, ali su se rodili kao žene. Transrodne žene su osobe koje se identificiraju kao žene, ali su se rodili kao muškarci. Takve osobe su se u prošlosti zvale transseksualnim osobama, te je taj izraz obuhvaćao osobe koje su koristile hormonalnu terapiju ili kirurške zahvate kako bi promijenili svoje tijelo i uskladili ga sa svojim rodnim identitetom. No u današnje vrijeme izraz transseksualan se rijetko koristi pri čemu je zamijenjen izrazom transrodan (Green, Maurer: 2015, 56).

Transrodnost obuhvaća više pojmova, poput transvestije, transseksualnosti, *cross-dressinga*, *drag*, *gender bender*, te androginosti. Transvestitija je pojam koji obuhvaća osobe koje vole odijevati odjeću suprotnog spola, te ona nije povezana sa seksualnom orijentacijom osobe koja ju prakticira. *Cross-dressing* se smatra sličnim pojmom kao i transvestija, no *cross dressing* je povremen. *Cross dresser* su najčešće zadovoljni svojim pripadajućim spolom te čine to iz nekih drugih razloga, poput osobnog zadovoljstva, umjetničkih svrha i slično. *Drag* osobe su osobe koje koriste kostime kako bi se prerusili u osobe drugog spola. Obuhvaća dva tipa osoba: *drag queens* – muškarci koji se prerusavaju u žene, te *drag kings* – žene koje se prerusavaju u muškarce. Transseksualnost je pojam koji obuhvaća osjećaje i identitet osobe čiji se spolni identitet i izražavanje ne podudara sa spolom koji joj je pripisan. Transseksualne osobe osjećaju nezadovoljstvo u vlastitome tijelu i pate od emocionalnih posljedica zbog istog. Također, osjećaju želju da žive kao pripadnici suprotnog spola, pa kako bi uskladili svoje tijelo sa spolnim identitetom po kojem se definiraju, mnoge transseksualne osobe podilaze raznim hormonskim terapijama i operacijama. *Gender bender* je pojam koji obuhvaća osobe koje „iskrivljuju“ granice očekivanih rodnih uloga. Pojam androginost obuhvaća neutralno rodno izražavanje te se odnosi na osobe čije rodno izražavanje uopće ne odražava karakteristike muškog i ženskog roda ili odražava karakteristike oba roda (Spahić i Gavrić, 2012: 81-82).

Sve transrodne osobe prolaze kroz socijalnu tranziciju. To je proces u kojem transrodne osobe prilagođavaju i stvaraju život koji je u skladu s njihovim istinskim rodnim identitetom. Ono često može i uključivati traženje drugih da koriste ime, zamjenicu ili spol koji je usklađen s njihovim rodnim identitetom. Socijalna tranzicija također može uključivati osobe koje mijenjaju svoj spolni izraz kako bi ga uskladile s rodnim identitetom (Green, Maurer: 2015, 56).

Transfobijom se opisuju predrasude i diskriminacija prema osobama koje prekoračuju uske spolne/rodne uloge i pravila, upravo iz razloga jer se od pojedinaca očekuje da se ponašaju u skladu s tim ulogama. One su jasno okarakterizirane i formirane u društvu – daje se do znanja koje uloge imaju žene a koje muškarci. Društveno su okarakterizirane i emocionalne karakteristike žena i muškaraca, njihov stil oblačenja, ponašanje i način ponašanja. S obzirom na to da su te karakteristike duboko ukorijenjene u društvu, sve ono drugačije neće se prihvaćati ili će biti ignorirano. Negativne reakcije prema transrodnim osobama različite su, pa tako ponekad dolazi do izbjegavanja transrodnih osoba, ignoriranje identiteta osobe, čak i do omalovažavanja, nasilja i vrijeđanja ove skupine (LORI, 2012: 53).

Ako se transrodnoj osobi postavi pitanje „Što si ti zapravo?“, to zvuči vrlo diskriminirajuće i ponižavajuće. Postoji mogućnost da je osoba to pitanje postavila iz znatiželje, s obzirom na to da je transrodnost još uvijek vrlo misteriozan i ne toliko svakodnevan pojam. Dakle, iako takav komentar ili pitanje ima diskriminirajući ton, to nije uvijek namjera. Još jedan oblik transfobije vezan je uz same operativne zahvate koje transrodne osobe provedu ili ne provedu. Transrodne osobe koje nisu provele operativni zahvat nemaju jednaka prava kao i transrodne osobe koje su i prošle kroz operaciju. Također je i tretiranje tih dviju skupina drugačije. Temeljno pravo svakog čovjeka jest da odbije bilo što što on ne želi da se čini njegovom tijelu, pa tako i bilo kakav operativni zahvat. Najgori oblik transfobije jest nasilje nad transrodnim osobama, s kojim se transrodna osoba može susresti bilo gdje u svome svakodnevnom životu. Razna istraživanja su pokazala da je 60% zločina počinjeno nad transrodnim osobama bilo iz mržnje. No transrodne osobe ne proživljavaju transfobiju samo od strane čovjeka, već i sustava – transrodne osobe nailaze na mnoge probleme kada dolazi do pitanja pronalaska posla, mjesta stanovanja, kao i medicinskih usluga (Uličević, 2015: 54-56).

Istraživanje koje su u svim američkim državama proveli *National Center for Transgender Equality* i *National Gay and Lesbian Task Force* pokazalo je da je dvostruko više nezaposlenih transrodnih osoba u odnosu na sveopću populaciju, te da je njih čak 97% doživjelo neki oblik diskriminacije ili uznemiravanja na radnom mjestu. Oko 20% iskusilo je beskućništvo te 15% transrodnih osoba u Americi živi u siromaštvu. To istraživanje također je pokazalo da je jako puno transrodnih osoba bilo maltretirano na poslu (čak 50%), 45% je izjavilo kako se za njih namjerno koristila druga rodna zamjenica od one kojom se oni identificiraju, te je čak 22% bilo uskraćeno pristupu odgovarajućem wc-u na poslu. To dokazuje da je transfobija i dan danas vrlo prisutna u svim segmentima života te da su velikom broju transrodnih osoba uskraćena osnovna prava (LORI, 2012: 56).

3. TEME TEKSTOVA I RUBRIKE

U ovome poglavlju analizirat će se teme članaka o transrodnim osobama obuhvaćene u periodu istraživanja s obzirom na područje života koje članak opisuje.

3.1. Teme i područja

Prema hrvatskoj enciklopediji, tema se definira ovako:

„predmet, osnovna misao usmenog izlaganja (razgovora, govora, predavanja), pisanoga teksta (npr. članka, znanstvenog rada, školske zadaće) ili istraživanja; predmet nekoga znanstvenog, književnoga, kazališnoga,

likovnog, glazbenog, filmskog djela ili televizijske emisije; predmet, sadržaj što ga obrađuje neki autor“ (enciklopedija.hr, 2020).

Glavna tema u člancima je dakako, transrodnost. U ovome dijelu rada, želi se saznati u koja područja života je tema transrodnosti svrstana: da li je to *lifestyle* (način života transrodne osobe ili njihova tranzicija), ljubav i brak, sport, odnos institucija i transrodnih osoba, crna kronika ili nešto drugo. Također, zanima nas i dužina članaka i izvori – jer novinar ne može odrađivati svoj posao bez izvora (Malović, 2005: 147). Obratit će se pažnja i na mjesta događaja o kojem se izvještava, da li su oni strani događaji pa se transrodnost predstavlja kao nešto mistično i teško pronalazljivo u kod nas, ili se pretežito izvještava o događajima koji su se dogodili u Hrvatskoj.

3.2. Lifestyle

Lifestyle možemo prevesti kao stil života - to je tipičan način života nekog pojedinca, obitelji i grupa (businessdictionary.com, 2020.) Sukladno tome, *lifestyle* novinarstvom smatra se svako izvještavanje o ekspresivnim vrijednostima i praksama koja pomažu u stvaranju specifične identifikacije grupa u svakodnevnom životu. Njegova popularnost počinje 1950-tih godina pa nadalje, u periodu koji je povezan s eksplozijom *lifestyle* publikacija. Dolazi do stavljanja naglaska na *lifestyle* kao konstrukt socijalnog identiteta (Vodanovic, 4-5). On se često koristi kao i rubrika na raznim novinskim portalima, u kojem je predstavljen život pojedinih osoba. Kada se radi o transrodnim osobama na portalu 24sta.hr, najveći broj članaka napisan je upravo o ovome području – opisan je stil života transrodne osobe ili njihova tranzicija. *Lifestyle* je žanr koji je vrlo značajan u današnje vrijeme te je postao dio *mainstream* novinarstva, tako da nije ni čudno da se najviše članaka piše upravo o ovom području (Vodanovic, 2019: 1).

Neki od *lifestyle* članaka na portalu 24sata.hr su članak o životu transrodne sponzoruše, članak o transrodnoj *youtuberici*, o tranziciji jednojajčanih blizanaca koji su postali transrodni, i drugi. Dužina samih članaka, kada se izvještava o *lifestyle-u* transrodnih osoba, varira od kratkih do srednje dugih, te su više oskudni i posjeduju vrlo malo konkretnih informacija, dok su izvori transrodne osobe ili njihova obitelj. Što se tiče mjesta događaja, većinom se izvještava o događajima iz stranih zemalja, te se ostavlja dojam kako je transrodnost stran pojam u Hrvatskoj.

3.3. Ljubav i brak

Ljubav i brak česta su tema na današnjim portalima, kao i tople ljudske priče. Što se tiče transrodnih osoba i ovog konkretnog područja, ono također nije zanemareno. Ono što je

otkriveno kada se izvještava o ovom području života je to da su članci poprilično duge forme – upravo najduži članak sadržajem govori o braku muža i žene gdje muž kasnije shvaća da se rodno identificira kao žena te prolazi kroz svoju tranziciju te je pritom opisano kako je to utjecalo na njihov brak. Malović (2005.) smatra da se važnost nekog događaja određuje po dužini članka. S obzirom na to portal 24sata.hr daje naslutiti da su ljubavni životi transrodnih osoba vrlo važni jer su u ovome području članci duži od ostalih. Oni sadržavaju puno izjava supružnika ili partnera transrodnih osoba – nije predstavljena samo jedna strana priče. Kada 24sata.hr izvještava o ljubavnim životima i brakovima transrodnih osoba, stavljaju fokus na daleke i strane ljude i priče. Nalazimo samo jedan članak o ljubavnom životu transrodne Hrvaticice, dok su svi ostali članci o osobama iz stranih država.

3.4. Sport

Malović (2005.) smatra da je sport područje kojemu masovni mediji pridaju vrlo veliku pažnju. Ali sport u kombinaciji s transrodnim osobama nije popularna tema. Svega ima jedan članak o transrodnoj sportašici, te je on poprilično kratke forme. Jedina velika razlika na koju nailazimo u ovom tekstu je da se pojavljuju izjave stručnih osoba – poput stručnog stožera, što je vrlo rijetko u ostalim tekstovima. U članku se govori o uzimanju titula sportašici jer se tvrdi da je i dalje bila muškarac kada ih je osvojila, te tvrde da je imala biološke prednosti u odnosu na druge kandidatkinje. Događaj se nije odvio kod nas, nego se opet radi o događaju koji se dogodio u drugoj državi.

Stotine raznih sportskih događaja događa se dnevno, a sportske rubrike im posvećuju ogromnu pozornost. Sportski novinari nalaze se u žarištu događaja te njihove izvještaje prati velik broj čitatelja. Područje sporta u medijima ima velik broj specijaliziranih izdanja, kao i kanale, emisije i revije, ali i vlastite rubrike na portalima (Malović, 2005: 305-306). No zanimljivo je primijetiti da iako portal 24sata.hr ima sportsku rubriku, jedan jedini članak o transrodnoj sportašici uvršten je pod rubriku *lifestyle*.

3.5. Institucije i transrodne osobe

U periodu istraživanja možemo pronaći par članaka koji pišu o odnosu institucija i transrodnih osoba - spomenute institucije su vojska, zatvor i crkva. Ovi članci su u potpunosti informativni i sadrže formu vijesti ali su tekstovi vrlo kratki. No unatoč njihovoj kratkoći, iznesene su sve bitne informacije. Kada se piše o ovom području, većinom se odnosi na neku vrstu diskriminacije – američka vojska je ograničila ulazak transrodnih osoba u vojsku te je odlučila

da samo one koje nisu promijenile spol mogu služiti u vojsci dok je zatvor u Velikoj Britaniji otvorio poseban dio za transrodne zatvorenice i odvojio ih od drugih žena.

Kada govorimo o instituciji crkve, istraživanje obuhvaća dva članka koji govore o krštenju prve transrodne osobe u Crnoj gori. Hrvatski mediji pridaju veliku pažnju izvještavanju o vjerskom životu i crkve kao institucije, te ona ima istaknuto mjesto u njima (Malović, 2005: 291).

Iz ovoga možemo zaključiti su institucije koje su u vlasti države (vojska i zatvor) predstavljene kao one koje diskriminiraju transrodne osobe te ih ne tretiraju jednako kao i sve druge, ili nas barem 24sata.hr na takvo mišljenje navodi. Izvora u tekstu je vrlo malo ili ih uopće nema, a ako ih ima oni su transrodne osobe, te se u svim člancima ponovo piše o događajima iz stranih država, a ne o događajima iz Hrvatske.

3.6. Crna kronika

Crna kronika, u kojoj se izvještava o kriminalu, nasilju i ubojstvima nije uvijek bila vrlo zastupljena u medijima. U prošlosti, medije je bilo stid objavljivati takve članke jer se smatralo da u dobrom društvu nema kriminala. No kako se vrijeme mijenjalo, mijenjali su se i prioriteti. Danas zločini nose vijestima vrlo visoku vrijednost, te novine aktivno prate sve vrste zločina (Malović, 2005: 1003).

Što se tiče područja crne kronike i transrodnih osoba, 24sata.hr skoro pa uopće ne piše o napadima, nasiljem i ubojstvima nad transrodnim osobama. To može indirektno sugerirati čitateljima da ono ni ne postoji. Jedini članak koji ima elemente crne kronike na portalu 24sata.hr je članak o liječnici koja je izvrijeđala transrodnog pacijenta. U članku se koriste izjave liječnice koje su poprilično vulgarne, poput „Mrš, smradu, otpadu“, „Nemoj mi zaplakat. Jesi sigurna da ti se za 10 godina mislit isto ovako. Možda ti se sviđi nešto drugo je**te ?“, (24sata.hr, 2019.) Poznato je da neke osobe smatraju da prikaz nasilja u medijima može poticati čitatelje na agresivnost. S obzirom na to da su čitatelji ovog portala pretežito mlade generacije, mogli bi početi imitirati ponašanja koja im portal 24sata.hr predoči u člancima (Švec, 2017: 5). Zato je možda i bolje što transfobija nije često predstavljena na ovome portalu. Također, važno je napomenuti, iako je samo jedan članak koji piše o području crne kronike, on govori o verbalnom napadu koji se dogodio u Hrvatskoj, a ne u stranoj zemlji. Iako Malović (2005.) smatra da je ovo područje jedno od najčitanijih, kada se radi o transrodnim osobama i crnoj kronici, ono kao da ni ne postoji.

Iz ovoga možemo zaključiti da se većina izvještavanja o transrodnim osobama svodi na izvještavanje o njihovom stilu života (*lifestyle*) te njihovom ljubavnom životu, dok su područja

poput crne kronike i sporta u potpunosti zanemarena. Portal 24sata.hr često stavlja naglasak na događaje iz stranih država, pritom ostavljajući dojam kako je pojam transrodnosti vrlo rijedak u Hrvatskoj. Tekstovi su kraćih forma, postoji svega samo dva ili tri duža članka, te su oni više manje oskudni i ne sadrže puno informacija. Ono što je također vrlo zanimljivo jest da su izvori većinom transrodne osobe ili njihova obitelji, bez izjava stručnjaka i nekih trećih osoba.

4. ANALIZA I VRSTE NASLOVA

Naslovi, bilo u digitalnim ili printanim medijima, vrlo su važan element svakog članka. Oni imaju samo jedan cilj: privući pažnju čitatelja, te prikazati cijelu priču u samo nekoliko riječi. Dobri naslovi u digitalnim medijima imaju par karakteristika. Trebali bi biti kratki, zato što se smatra da ljudi ne čitaju, već skeniraju online sadržaje. Trebali bi biti informativni, te ukratko ispričati cijelu priču iz teksta. Oni bi trebali sadržavati najvažniju riječ na početku – smatra se da ljudi „vide“ samo početak naslova članaka. Također bi trebali biti razumljivi te ne bi trebali sadržavati dodatan kontekst. I kao zadnja karakteristika za koju se smatra da bi dobri naslovi u online medijima trebali sadržavati navodi se predvidljivost – tako čitatelji znaju hoće li im se svidjeti tekst prije nego što otvore članak kojega žele pročitati (mreza-mira.net, 2020).

„Naslov je jedini način da privučete pažnju čitatelja koji koriste ogroman broj aplikacija i servisa kao izvor informacija i imaju stotine drugih sitnica koje odvlače pažnju.“ (mreza-mira.net, 2020).

U digitalnim medijima, naslovi su vrlo bitni jer su oni većinom jedina stvar koju čitatelj vidi prije otvaranja članka i čitanja njegovog sadržaja, te on mora biti sposoban sažeti tekst i pri tome probuditi radoznalost čitatelja (Beck, Kanižaj, Lechpammer: 2, 2020.).

U ovome dijelu rada analizirat će se naslovi u člancima koji su obuhvaćeni periodom istraživanja, te će se pokušati otkriti je koja vrsta naslova dominirala prilikom izvještavanja o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr u 2019 godini.

4.1 Informativni naslovi

Prema Siliću, u informativnim naslovima glavnu ulogu imaju glagoli, glagolski oblici, glagolska vremena, upitne riječi te načini prijenosa vijesti o sadržaju rečeničnim znakovima, upravo iz razloga jer je njihova glavna zadaća prenositi sadržaj članka (Silić, 2006: 86).

U 2019. godini na portalu 24sata.hr prilikom izvještavanja o transrodnim osobama prevladavaju upravo informativni naslovi. Neki od njih su:

„SAD ograničio uključivanje transrodnih osoba u vojsku“ (24sata.hr, 13.3.2019.)
„Britanija otvara prvi zatvorski odjel za transrodne zatvorenice“ (24sata.hr, 4.3.2019.)
„Pravoslavna crkva prvi je put krstila transrodnu osobu“ (24sata.hr, 5.11.2019.)
„Always će s higijenskih uložaka maknuti simbol ženskog spola“ (24sata.hr, 27.10.2019.)
„Ne daju mi da glumim ženu jer imam penis, zato sam ih tužila' (24sata.hr, 21.10.2019.)
„Prvi put u povijesti transrodni model postaje zvijezda Chanela (24sata.hr, 30.8.2019.)
„Jednojajčane blizanke postale blizanci: 'Sve radimo zajedno' (24sata.hr, 12.7.2019.)
„Šampionki uzeli naslove jer je 'bila muško' kad ih je osvojila“ (24sata.hr, 14.5.2019.)

U ovim primjerima, naslov je u potpunosti povezan s tekстом te upućuje na sam sadržaj istog. U njima glavnu ulogu imaju upravo glagoli, naslovi su kratki te su ispričali priču koja se detaljnije nalazi opisana u samome tekstu. Ne sadržavaju nikakav dodatni kontekst i u potpunosti su razumljivi. Sadrže sve karakteristike koje bi dobar naslov trebao imati koji su navedeni maloprije u ovome radu.

4.2. Naslovi s citatima sudionika

Ovakvi naslovi jedno su od obilježja tabloidnih formata te se njima pokušava unositi jedan kontekst priče u drugi. Beck (2019.) smatra da su takvi naslovi pokazatelj trivijalizacije, jer ako citati počnu prevladavati u naslovima, znači da se piše o ljudima, a ne o temama, te je to glavni znak da je medij zahvaćen personalizacijom.

Prilikom izvještavanja portala 24sata.hr o transrodnim osobama citatnih naslova može se pronaći puno. Neki od njih su:

'Ne mogu se vratiti u Srbiju jer ću biti na cesti ili će me ubiti...' (24sata.hr, 9.2.2019.)
Sramotan ispad liječnice: 'Mrš, smradu, otpadu. Izlazi van!' (24sata.hr, 21.11.2019.)
'Moj muž je postao žensko, ali volimo se, i dalje smo zajedno' (24sata.hr, 15.11.2019.)
Vuk piše povijest: 'Krstio sam se kao prva transrodna osoba' (24sata.hr, 5.11.2019.)
'Moja curica je već s tri godine znala da ne želi više biti dečko' (24sata.hr, 23.9.2019.)

Pojava velikog broja citatnih naslova nije ni čudna jer je portal 24sata.hr tabloidni portal, pa je bilo i za očekivati da će se oni pronaći. Ovakvi naslovi, uz informativne naslove, najzastupljeniji su pri izvještavanju o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr u 2019. godini.

4.3 Clickbait naslovi

Što je zapravo *clickbait*? Postoje razna objašnjenja za taj pojam. Prema Oxfordovom rječniku (2020) to su materijali na internetu kojima je svrha privući pozornost i potaknuti osobu da

klikne na neki *link*. Prema Potthastu i suradnicima (2016.), pojam se referira na određenu vrstu reklamnog *web* sadržaja koja želi zavesti čitatelje i namamiti klik, a širi se internetom putem najavnih poruka.

Ovakvi naslovi sugeriraju jedno, a kada kliknemo na mrežnu poveznicu, pronađemo nešto drugo. To „drugo“ većinom je nezanimljivije od onoga što je predstavljeno u naslovu. No samim klikom mi smo napravili ono što se takvim naslovom htjelo postići i tako je naslov ispunio svoj cilj - iznudio je klik čitatelja (Beck, Kanižaj, Lechpammer, 2019: 3).

Prilikom analize naslova na portalu 24sata.hr, pronađen je samo jedan naslov ovog tipa.

Beck, Kanižaj i Lechpammer (2019.) naveli su deset kategorija *clickbaita* – deset načina kojima mediji manipuliraju kontekstom da bi stvorili *clickbait*. Te kategorije su: *clickbait* koji nije neistinit, prikrivanje mjesta događaja, prikrivanje vremena događaja, zabluda oko sudionika događaja, polisemija, anominacija, metamorfizacija, hiperbolizacija, kondicionalna vijest i posve neistinit naslov. Kada govorimo o kategoriji *clickbait* koji nije neistinit, smatra se da se naslov i sadržaj podudaraju, pri čemu se autor koristi raznim načinima kako bi potaknuo čitatelja na klik – upotrebljuje hiperbole, imperitive, pridjeve, metafore, i slično. Ključna informacija saznaje se iz teksta i se on mora pročitati kako bi došli do nje, ali ona postoji (Beck, Kanižaj, Lechpammer: 5-7, 2020). Upravo je takva vrsta *clickbaita* naslov o *Youtuberici* koja je objavila video na svom *Youtube* kanalu o svojoj transrodnosti koji glasi: „Youtuberica šokirala: 'Osjećam se muževno, transrodna sam'“ (24sata.hr, 2019.) U ovome primjeru koristi se izraz „šokirala“ kako bi se privukla pažnja čitatelja no iz njene izjave ne saznaje se zapravo koga je *Youtuberica* šokirala i zašto bi njena izjava mogla uopće biti šokantna. Tek u tekstu saznajemo da je objavila video u kojem se identificira kao transrodna osoba te je on šokirao njene pratitelje. Sam naslov otkrio je dovoljno da bi zaintrigirao čitatelja i namamio klik, ali se ključne informacije nalaze u tekstu te se on mora pročitati kako bi se saznalo što se zapravo dogodilo.

Iz ovoga možemo zaključiti da 24sata.hr ne koristi *clickbait* naslove kako bi primamili svoje čitatelje prilikom izvještavanja o transrodnim osobama, s obzirom na to da je pronađen samo jedan takav naslov u analizi. Iz toga bi se moglo protumačiti da portalu nisu ni potrebni *clickbait* naslovi kako bi pridobili klik, jer je sama tema i pojam transrodnosti dovoljno bizaran i šokantan da služi kao svojevrsan alat za primamljivanje čitatelja i iznuđivanje klikova.

5. EPITETI, VULGARIZMI I STEREOTIPI

5.1 Epiteti

Prema Bagiću (2012.), epitetima se naglašuju svojstva i vrijednosti bića, stvari i pojava. Epiteti su pridjevi, a koriste se da izraz bude snažniji, slikovitiji i uvjerljiviji. Autor također naglašuje da je bitno razlikovati atribut od epiteta, jer atribut je također pridjev, ali on se koristi kako bi se bolje precizirala imenica i suzilo njeno značenje – smatra da je „atribut nositelj dodatne obavijesti, a epitet stilogene karakterizacije“ (Bagić, 2012: 110).

U ovome dijelu rada analizirat će se određeni epiteti te istaknuti se što se s njima postiglo/htjelo postići. Također, želimo saznati da li ima epiteta koji su nepotrebno ili neprimjereno iskorišteni te mogu asociirati na nekakve zablude ili pogrešna mišljenja o transrodnim osobama.

Kao prvi primjer možemo uzeti epitet *normalan*. On je upotrebljen u članku o transrodnoj ženi koja je ujedno rođena i s invaliditetom. Nalazi se u nadnaslovu, te govori kako su ona i njezin partner normalan par. Taj epitet bi mogao navesti čitatelja da pomisli par stvari, a prvotno kako su transrodnost i invaliditet zapravo nenormalnosti, upravo zato jer se on morao naglasiti. Prema rječniku hrvatskog jezika, normalnost je nešto uobičajeno ili redovito, nešto što ne odstupa od uobičajenog (rjecnik.hr, 2020). Ovako, 24sata.hr daje naslutiti kako je transrodnost nešto neuobičajeno. Nadalje, zbog portala, čitatelji mogu sami sebe zapitati zašto ona i njezin partner ne bi bili normalan par kad se normalnost već tako ističe, i to u nadnaslovu, a sukladno tome, da je i ostatak ljubavnih parova u kojima je jedna osoba ili obje transrodna nenormalan.

Drugi primjer su tri epiteta koji se nalaze u jednoj izjavi glavne akterice članka, a ona glasi: „Čini se da su ljudi *fascinirani* mojim *luksuznim* životom i *misterioznim* muškarcima koji me uzdržavaju - kaže Cluam te priznaje kako je jako sretna i zahvalna što ima tri spomenuta sponzora (24sata.hr, 2019). Naime, u članku se piše o transrodnoj sponzoruši koja je u vezi s tri muškarca. U ovoj izjavi, opisan je njen život kojeg ona vodi - autor članka opisuje njen život luksuznim jer je na poklon dobila stanove od muškaraca s kojima je u vezi, a navodno joj je jedan platio i povećanje grudi. Također, njene sponzore nazivaju misterioznima, te tako dobivaju na efektivnosti, dok zapravo oni nisu misteriozni, već su samo nepoznati, s obzirom na to da ih je glavna akterica članka upoznala preko interneta. Portal 24sata.hr iskoristio je izjavu gdje glavna akterka govori da su ljudi fascinirani njenim životom – fascinirani je jaka riječ, te ljude mogu fascinirati razne stvari, poput prirodnih ljepota ili nečijih postignuća, no ne zna se koliko je postignuće u životu biti sponzoruša. Upravo zbog ovakve kombinacije efektivnih epiteta (*fascinirati*, *luksuzan*, *misteriozni*) može se navesti čitatelje da je biti

sponzoruša odlična stvar i veliko postignuće u životu, te promicati stereotip da su sve transrodne osobe seksualne/i radnice/i, o kojemu ćemo govoriti malo kasnije.

Neobično. Portal 24sata.hr u jednom članku o transrodnim osobama naslovio je svoj nadnaslov ovako: „Ispovijest neobičnog para“ (24sata.hr, 2019). Radi se o ženi i mužu gdje muž nakon osam godina shvaća da se rodno identificira kao žena i prolazi kroz svoju tranziciju. Epitet neobično mogao bi se protumačiti isto kao i nenormalno. U današnje vrijeme teško je dokučiti što je obično, a što neobično. Ne zna se da li portal 24sata.hr smatra taj par neobičnim jer je muž postao transrodna osoba ili zato što je njegova žena nakon svega ostala u braku s njim, točnije sada s njom. Taj par se ne bi trebao smatrati neobičnim, kada je u današnje vrijeme došlo do legalizacije LGBT brakova i transrodnost je nešto svakodnevno. Upravo taj epitet potiče čitatelje da zaključe da su transrodne osobe drugačije dok ih se u današnje vrijeme pokušava izjednačiti i tretirati kao i sve druge aktere o kojima novinari izvještavaju.

„Osjećam se kao prava žena, težak je bio put, ali udala sam se kao žena, uzbuđeno je rekla Romana Taylor“ (24sata.hr, 2019). U ovoj izjavi korišten je epitet *prava*. Što zapravo znači biti prava žena? U članku o transrodnoj Romani, koja se udala za svog supružnika romana, odmah u prvom dijelu teksta upotrebljena je njena izjava gdje govori da se sada osjeća kao prava žena. Upravo tim epitetom potiče se razmišljanje da transrodne osobe moraju sklopiti brak kako bi se uistinu osjećale pripadnicima svog rodnog identiteta. Osim što se osjeća kao prava žena, osjeća se i kao prava heroina, što je navedeno u daljnjem tekstu. U ostalim tekstovima ne pojavljuje se epitet *prava*, već se jedino pojavljuje u navedenom članku gdje se izvještava o tome kako je transrodna osoba sklopila brak. Upravo ovim korištenim riječima i ovim epitetom portal 24sata.hr bi mogao potaknuti razna kriva mišljenja o transrodnim osobama, a jedno od njih je to da transrodna osoba mora sklopiti brak kako bi se uistinu osjećala transrodno.

Osim gore navedenih epiteta, koriste se još mnogi kako bi se dobilo na efektivnosti, poput *atraktivna, lijepa, hrabra, sretna, nesretna, popularna, fiziološka, seksi, zločesto, nestašnih, dobra, lažno, očajnički, divljački, ozbiljni, čiste, njegovane, intimne, neobičnim, kontroverzna, muževna, ženstvena, bijesna i potresena*.

Iako novinari u današnje vrijeme koriste epitete kako bi dočarali i pojačali dojmove o različitim stvarima i ljudima, prilikom izvještavanja o transrodnim osobama trebali bi biti posebno pažljivi kako ne bi potaknuli dodatne predrasude i stereotipe o njima i prikazali ih na pogrešan način. Epiteti poput *normalno, neobično, prava* i slični ne bi se olako trebali koristiti jer bi čitatelji mogli doći do pogrešnih zaključaka i mišljenja.

5.2 Vulgarizmi

Vulgarizmi, kao dio razgovornog idioma, ne bi se trebali pojavljivati u javnoj komunikaciji ali, s obzirom na to da demokracija i globalizacija predstavljaju slobodu, oni se sve više pojavljuju u njoj. Takvo nešto može ostaviti velike posljedice na čitatelje, jer oni nesvjesno oblikuju svoju jezičnu kulturu upravo prema pročitanome tekstu (Miholjković, 2019: 31).

Vulgarizmi se mogu definirati kao neprimjereni (prostački) izrazi u jeziku, te su neki od sinonima za vulgarizme prostaštvo, prostakluk, iskrivljeni oblici riječi i slično. Teško je otkriti otkuda oni potječu jer podrijetlo psovki nije lako utvrditi. Neki smatraju da su se pojedinci u prošlosti razočarali u mitove i poganske simbole jer nisu udovoljavale njihovim željama pa su osvećivali verbalno. S funkcionalnog pogleda, psovke nisu jednorodne, nisu lako definirane niti ih je lako smjestiti u korpus jezika (Bockovac, 2019: 38-39).

U ovome dijelu rada istražiti će se koristi li portal 24sata.hr vulgarizme pri izvještavanju o transrodnim osobama. U obzir će se također uzimati ne toliko direktni vulgarizmi, već i riječi koje graniče s njima.

Jedan od takvih izraza korišten u člancima može se smatrati riječ *sponzoruša*. Taj izraz upotrebljen je par puta u članku, a može se smatrati neprimjerenim te bi čitatelji mogli olako usvojiti taj izraz u svoj vokabular, dok bi mnogi mogli protumačiti taj izraz uvredljivim.

Neki od vulgarnih izraza koristili su se kako bi se direktno opisali verbalni napadi nad transrodnim osobama. To su *kurvo*, *pederčino*, *smradu*, *otpadu*, *pimpek* (u članku je napisano pim**k), *jebote* (u članku je napisano je**ote), *mrš*. Iako je ovdje namjera bila opisati što realnije vrijeđanje prema transrodnoj osobi, te su neki od ovih vulgarizama u samim izjavama aktera članaka, oni su i dalje korišteni u člancima. Iako se vidi da je autor članka pokušao zamaskirati vulgarizam zvjezdicama i cenzurirati tu riječ u članku, čitatelji svakako mogu pretpostaviti na što se misli.

Zajahala je jedan od vulgarnih izraza korišten u članku o transrodnoj osobi koja je pozirala s osobom prerušenom u Djeda Božićnjaka. Iako ovo nužno nije vulgarizam, riječ je neprimjerena za javnu komunikaciju te bi se mogla zamijeniti boljom. Ovako, navodi na pornografiju i vulgarnost.

No vulgarne nisu samo neke riječi upotrebljene u člancima. Vulgarnima bi se mogao smatrati i cijeli sadržaj par članaka obuhvaćenih u istraživanju. To su, naprimjer, opisivanje života transrodne sponzoruše i spominjanje seksa, članak o transrodnoj glumici gdje se naglašuje kako

je intimne dijelove prekrila crnim trakama, članak o pornoglumici koja nije dobila posao jer ima penis te članak o transrodnoj *Youtuberici* koja je „zajahala“ djedicu, spominjanje njezinih plastičnih operacija i „zločestog“ pisma Djedu Božićnjaku. Neki od sinonima za vulgarnost su također i izrazi nepristojan, uvredljiv i nekulturan (kontekst.io, 2020.), a ovakvi članci samim sadržajem (vizualnim ili tekstualnim) asociraju na te izraze.

5.3. Stereotipi

Prema hrvatskoj enciklopediji, stereotip je „sklop pojednostavnjenih i pretjerano uopćenih osobina koje se pridaju svim pripadnicima neke društvene skupine (etničke, rasne i druge)“ (enciklopedija.hr, 2020). Upravo zbog stereotipa širi se diskriminacija prema LGBT zajednici. Stereotipi su sveprisutni, a mediji ih promoviraju pogrešnim predstavljanjem ponašanja i načina života LGBT osoba – homoseksualne žene se uvijek predstavljaju kao vrlo muževne ili vrlo ženstvene, dok se homoseksualni muškarci prikazuju vrlo ženstveno. Mediji bi, kao glavni komunikatori između ljudi, trebali promicati jednakost među ljudima, poštovanje i razumijevanje različitosti, a ne stereotipe (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos, Vajagić: 2019: 6).

5.3.1. Stereotipi o transrodnim osobama

Postoji par dominantnih stereotipa o transrodnim osobama u društvu, a prema Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić (2019), to su sljedeći:

1. “Postoji samo jedan pravi način da budete istinski transrodna osoba - prave transrodne osobe podvrgavaju se liječenju i/ili prelaze na pravno priznavanje svog roda”.
2. “Trans osobe žele i/ili mogu raditi samo kao seksualni/e radnici/e.”
3. “Djeca LGBT osoba definitivno će postati LGBT”.
4. “LGBT osobe se rađaju (ili postaju) LGBT zbog specifičnih razloga/ okolnosti”.
5. “LGBT osobe nisu sposobne odgajati djecu / djeca LGBT osoba će biti disfunkcionalna”.
6. “Trans osobe su mentalno bolesne (shizofrenične, poremećene, disfunkcionalne itd.)“

U ovome dijelu rada otkrit će se da li je 24sata.hr na bilo koji način poticao bilo koji od ovih stereotipa o transrodnim osobama u svojim člancima.

5.3.2. Poticanje stereotipa o transrodnim osobama u člancima 24sata.hr

Prvi stereotip o transrodnim osobama koji ljudi često imaju jest taj stereotip da transrodne osobe žele i/ili mogu raditi samo kao seksualni radnici. Na portalu 24sata.hr objavljena su dva članka o transrodnim osobama čija je profesija takva, članak o sponzoruši Cluam Sutherland te o transrodnoj pornozvijezdi Rii Cooper. Ono što bih odmah moglo potaknuti ovu stereotipizaciju jest činjenica da je 24sata.hr istaknuo njihove profesije u samome naslovu ili nadnaslovu, koji glase „Transrodna sponzoruša u vezi s tri muškarca: Kupuju mi kuće“ (24sata.hr, 2019) te „Transrodna pornozvijezda: 'Ne daju mi da glumim ženu jer imam penis, zato sam ih tužila' (24sata.hr, 2019). Dakle, u samim naslovima ističe se njihova profesija kao i njihova transrodnost te čitatelji ni ne moraju otvarati članak da bi saznali čime se te osobe bave. Članak o „profesionalnoj“ sponzoruši, prožet je njezinim izjavama i opisima tog života. Iz cijelog teksta, pogotovo iz njezinih izjava, gdje svoj život naziva luksuznim i govori kako je imala puno sreće, daje se naslutiti kako ona želi biti sponzoruša i uživa u svojem načinu života. Sve to skupa može uvelike potaknuti navedeni stereotip da transrodne osobe žele i mogu raditi samo kao seksualni radnici. Dujmović, Paganis, Tehofilopoulous i Vajagić (2019.) tvrde da je istina da su mnoge transrodne osobe seksualni/e randici/e, ali da je to često prisila koju moraju počinuti zbog same diskriminacije i uznemiravanja u sektoru zapošljavanja.

Drugi stereotip o transrodnim osobama koji ljudi često imaju je taj da transrodne osobe samo jednim načinom postaju istinski transrodne – liječenjem ili pravnim priznavanjem svog roda. Taj stereotip prisutan je u jednom od članaka 24sata.hr, a pronalazimo ga u samom naslovu o transrodnoj Romani Taylor, modnoj dizajnerici koja se podvrgnula operaciji spola i udala se za muškarca. Na ovaj stereotip upućuje sam naslov članka koji glasi „Nakon promjene spola udala se za Romana: Osjećam se kao žena“ (24sata.hr, 2019.) te je popraćen njenom izjavom u kojoj govori da se osjeća kao prava žena. Upravo zbog samog naslova, točnije nakon spominjanja operacije te osjećaja ženstvenosti, čitatelji mogu steći dojam da transrodne osobe koje se ne podvrgavaju operacijama promjene spola zapravo se ne osjećaju onako kako im rodni identitet kojeg su odabrali nalaže, te zbog toga nisu prave transrodne osobe. Naslov članka naglašuje da je samo zbog operacije spola Romana postala transrodna osoba, jer se tek tada osjećala kao žena, pa se upravo zbog toga može razviti stereotip da je operacija spola uistinu potrebna da osoba postane transrodna. Nacionalni centar za transrodnu ravnopravnost kaže:

“Neke transrodne osobe odlučuju se za medicinsku tranziciju, a neke ne. Neke transrodne osobe odlučuju legalno promijeniti svoje ime ili osobne dokumente, a neke ne. Neke transrodne osobe odlučuju promijeniti svoj izgled (poput odjeće ili kose), a neke ne. Isto tako, neke transrodne osobe mogu željeti napraviti mnoge od tih stvari, ali

ne mogu iz sigurnosnih razloga ili jer si to ne mogu priuštiti. Identitet transrodne osobe ne ovisi o tome što je ona učinila ili nije u tranziciji, a nijedno putovanje dvaju transrodnih osoba nije točno jednako” (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić prema nacionalni centar za transrodnu ravnopravnost, 2016).

Treći stereotip o transrodnim osobama koji je prisutan u člancima 24sata.hr je također u istom članku, a radi se o stereotipu da će djeca LGBT osoba postati LGBT. Ovo je jedini članak gdje se spominju djeca transrodnih osoba, točnije buduće dijete Romane. Na kraju članka se nalazi izjava akterice vezana uz njeno buduće dijete, koja kaže „Želim razbiti predrasude da bih dijete odgajala da bude gay. To je apsurdno. Odgajala bih ga u ljubavi, a što će biti, to će sam izabrati. Ako bude gay, samo ću ga podržati“. Iako u izjavi možemo vidjeti da upravo ona želi rabiti stereotip da su djeca LGBT osoba uvijek LGBT, 24sata.hr upravo zbog ubacivanja te izjave u članak može pojačati stereotip da će dijete postati LGBT osoba. U periodu od godine dana, spomenuli su jednom buduće dijete transrodne osobe, i to s izjavom u kojoj spominju njegovu seksualnu orijentaciju – te nigdje nije negirano da ono neće biti LGBT osoba. Upravo zbog izbora takve izjave, može ojačati stereotip da će dijete LGBT osobe postati LGBT. Zapravo je situacija posve drugačija, te Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić u svojem priručniku kažu: „Dostupni dokazi ukazuju na to da je velika većina odraslih lezbijki i gejeva odgajana od strane heteroseksualnih roditelja, a velika većina djece koju odgajaju lezbijke i gej roditelji na kraju odrastu u heteroseksualne osobe” (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić prema APA, 25. listopada 2010. 25:22-24).

Upravo iz ovih primjera možemo naslutiti da portal 24sata.hr potiče određene stereotipe o transrodnim osobama, putem naslova i samoga teksta koristeći se raznim metodama poput isticanja profesije, igrom riječi ali i samim spominjanjem nečega (u ovome slučaju buduće seksualnosti djeteta) što se nije spominjalo više nikad u periodu od godine dana. Medijskim kućama je glavni cilj privući pažnju čitatelja i pridobiti što više klikova, pa sukladno tome možda ni sami nisu svjesni kakvu sliku predstavljaju javnosti te tako dodatno potiču stereotipizaciju transrodnih osoba.

5.3.3. Fotografija u službi stereotipizacije

U današnje vrijeme mediji su se sve više okrenuli boji, slikama i multimedijским sadržajima kako bi kreirali našu stvarnost te su se odmaknuli od samog teksta kao prijenosnika vijesti. Gotovo je nemoguće pronaći vijest koja nije popraćena fotografijom ili nekim drugim vizualnim pomagalom. Nije bitno da li je objava na internetu, novinama ili nekim društvenim mrežama – mediji su uzeli u obzir to da ako će objaviti sam tekst bez ikakvih vizualnih

pomagala, ljudi će se na njemu kraće zadržati te će mu pridati puno manje pozornosti nego nekom sadržaju koji uz sebe sadrži i recimo, fotografiju. Sukladno tome što su medijski nakladnici dovoljno svjesni kakvu veliku ulogu igraju vizualna pomagala te da ona uvažavaju najveću pažnju čitatelja, više truda i pažnje ulažu u vizualan dizajn te vizualne elemente vijesti od samog teksta. Fotografi i dizajneri često koriste i razne programe za grafičku obradu da bi slike bile što „ljepše“ i „upečatljivije“. Upravo zbog tih programa i korekcija mediji ponekad promiču nerealan prikaz stvarnosti (Kaić, 2017: 19).

„Budući da su norme, ideali i standardi uvelike uvjetovani društvenom okolinom, očito je da će takve fotografije ostvariti velik odjek u javnosti i utjecati na njihov stav o pojedinim stvarima i situacijama“ (Kaić, 2017: 19).

Mediji i putem fotografija mogu utjecati na mišljenje javnosti o njihov stav o transrodnim osobama, pa tako i pojačati neke predrasude i stereotipe o njima.

Portal 24sata.hr promovira klasične stereotipe o ženama putem fotografija koje objavljuju u svojim člancima – poput onih da je jedina svrha žena da budu lijepe, da budu domaćice i slično (Kaić, 2017: 22). Prvi taj stereotip možemo pronaći na slici 1. koju je portal objavio u članku o transrodnoj Piyah koja je ujedno i invalid. Ta fotografija pokazuje kako je ona u kuhinji i kuha ručak, jačajući stereotip da su sve žene samo domaćice koje svoje vrijeme provode doma, brinući se o mužu na mnoge načine, u ovom konkretnom slučaju - kuhajući mu ručak.

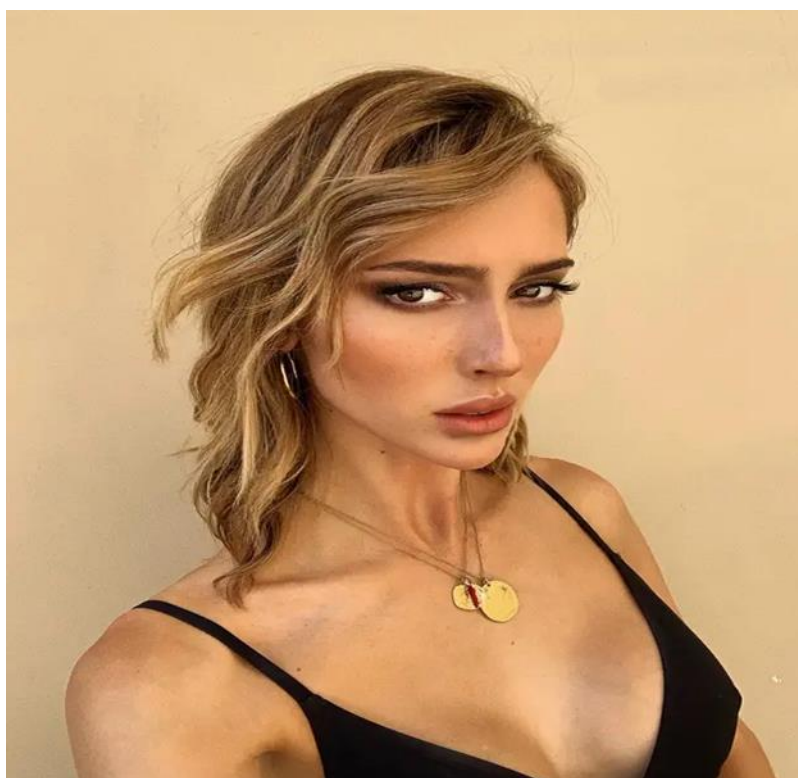

Slika 1. Transrodna Piyah u kuhinji kuha ručak

Osim navedenog stereotipa, naglašavaju i stereotip da žena mora biti lijepa i privlačna objavljujući slike o ženama i stavljajući fokus na njihove atribute ljepote, što je prikazano na slikama 2, 3, i 4.

Slika 2. Transrodna „sponzoruša“ Cluam Sutherland

Slika 3. Transrodni model Teddy Quinlivan

Slika 4. Transrodni model Andreja Pejić

Javnost najčešće događaje, ljude i proizvode povezuje sa slikama. Upravo zbog toga, način serviranja fotografija može dovesti do jačanja stereotipa u društvu (Kaić, 2017: 23). Portal 24sata.hr najčešće izvještava o transrodnim ženama kada su one modeli, porno glumice, sponzoruje, *youtuberice* i slično, te u tom slučaju, stavljaju naglasak na attribute njihove ljepote putem fotografija. S obzirom na to da mediji danas najviše zarađuju plasirajući sadržaje vizualnog tipa, nije ni čudno da se prilikom izvještavanja o ženama stavlja naglasak na njihov fizički izgled (Klimpak, Lubina, 2014: 223). Sukladno time šalju javnosti krivu sliku – da žene moraju biti lijepe, neovisno o tome da li su transrodne ili ne.

„Prezentiranje žena u medijima dovoljno jasno i bez okolišanja govori o položaju same žene u suvremenom društvu: ono je još uvijek patrijarhalno društvo u kojem prvenstveno dominiraju muška načela i potrebe i u kojem je sasvim normalno žensko tijelo prikazivati kao seksualni objekt podčinjen htijenjima i potrebama muškaraca. Tretiranjem ženskoga tijela kao objekta dokida mu se vlastiti identitet, a postavljajući ga u eksplicitne poze i situacije te svodeći njegove funkcije samo na nagonsko i banalno, način je kojim će marketing najčešće, vrlo uspješno, promovirati proizvod i privući publiku“ (Klimpak, Lubina: 2014: 216).

Prema ovim primjerima možemo zaključiti da se stereotipi u člancima portala ne promiču samo riječima, već i slikama. Stereotipi koje ljudi najčešće imaju o ženama prisutni su i na portalu 24sata.hr, a to su da žena mora biti domaćica i da mora biti lijepa. Ovo uvelike može dovesti do jačanja navedenih stereotipa u društvu, a uzimajući u obzir da su oni predstavljeni vizualnim putem, puno ih je lakše uočiti nego one koji su predstavljeni tekstualnim putem.

Kada se radi o izvještavanju o transrodnim muškarcima, to nije slučaj. Iako je članaka gdje je glavni akter transrodni muškarac vrlo malo, fotografije koje su korištene za izvještavanje su prikladne, neseksualizirane, te se ne promiču nikakvi klasični stereotipi o muškarcima, što možemo uočiti na slikama 7 i 8.

Slika 7. Prva krštena transrodna osoba u Crnoj Gori, Vuk Adžić

Slika 8. Izaak Adu, transrodan muškarac

6. ANTITEZE I PORNOGRAFIKIZACIJA

6.1 Spajanje suprotnosti

Autori antitezom pokušavaju izražavati suprotnost tako da povežu dvije riječi, rečenice ili sintagme suprotnih značenja. „Antiteza je prikladno sredstvo izražavanja sukoba ideja ili emocija, dramatiziranja situacije, polemičkog uvjeravanja, gdje i izazivanja smijeha“ (Bagić, 2012: 51). Pomoću nje se također mogu i oblikovati vrlo efektne poruke, te se može otkriti i nekakva neočekivana razlika (matica.hr, 2020) – upravo nas u ovom dijelu rada zanima da li su autori članaka na portalu 24sata.hr koristili antiteze za funkcije koje su prethodno navedene ili su one u nekim slučajevima možda krivo upotrebljene i sukladno tome, krivo protumačene.

Prvu antitezu koja bi mogla dovesti čitatelje do krivih zaključaka pronalazimo u tekstu članka gdje se piše o tome kako Pentagon ograničava služenje u vojsci transrodnim osobama, a ona glasi: „Ta nova politika je uslijedila nakon odluke Vrhovnog suda koji je *dozvolio* Trumpovoj administraciji da *odbije* transrodnim osobama ulazak u vojsku...” (24sata.hr, 2019.) Ovdje pronalazimo antitezu dozvoliti – odbiti. Upravo ova rečenica u kombinaciji s ovom antitezom može poslati krivu poruku čitateljima o transrodnim osobama – da se njima moraju dozvoljavati stvari kako bi bili jednaki, pogotovo kada se radi o državnim institucijama kao vojska, dok su u ovom slučaju odbijeni te mogu služiti vojsku samo ako nisu promijenili spol. Po tome su klasificirani kao drugačiji pa tako i tretirani, s obzirom na to da se u današnje vrijeme smatra da transrodna osoba ne mora podleći operaciji spola da bude transrodna već ima pravo identificirati se sa spolom kojim želi bez ikakvih estetskih korekcija.

„Mislila sam da me svijet neće nikada prihvatiti takvu kakva jesam. Već sam napisala i oproštajne poruke u kojima tražim da me se nakon *smrti* oslovljava kao ženu. Drago mi je što sam ostala *živa*“ (24sata.hr, 2019). U ovom primjeru možemo vidjeti antitezu smrt-život, te je moguće pretpostaviti da je autor članka upotrijebio ovu izjavu glumice (koja je ujedno i glavni akter članka) u kojoj se nalazi antiteza da bi dobio na efektivnosti i dramatičnosti. Ono što bi moglo biti pogrešno prilikom korištenja ove antiteze i navesti čitatelje da pomisle da su transrodne osobe drugačije je rečenica prije upotrebe same antiteze u kombinaciji s njom, a to je rečenica u kojoj glumica govori kako je strahovala da neće biti prihvaćena od strane svijeta. Ako se smatra da su transrodne osobe jednake kao i svi, ne bi trebalo biti potrebe za prihvaćanjem, a pogotovo ne bi trebalo doći do isticanja kako je transrodna osoba pomišljala na smrt zbog svog straha od „neprihvaćenosti“. Ovako čitatelji mogu steknuti dojam da transrodne osobe doista jesu drugačije jer sve ono što je drugačije treba na neki način prihvatiti. Portal 24sata.hr često koristi antiteze u svojim tekstovima, te su one nekada nužne za izvještavanje o transrodnim osobama. Osim dva primjera navedena maloprije, ostale antiteze služe svojoj svrsi, da bi se izrazio sukob ideja, oblikovala efektna poruka te kao izražajno sredstvo emocija, pa ponekad čak i kako bi se dobilo na atraktivnosti. Još neke od antiteza u člancima o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr su:

„Od prvog dana kad sam *došao*, nisam više nikad *otišao*“ (24sata.hr, 2019.)

„Setom 'zločestih' fotografija privukla je mnoštvo *pozitivnih*, ali i *negativnih* komentara“ (24sata.hr, 2019.)

„Iako se rodila kao *muškarac*, oduvijek se osjećala kao *žena*“ (24sata.hr, 2019.)

„U porukama koje mi je slao poručio mi je da mu se gadim - završila je s izlaganjem Ria, koju je jedan dio publike *podržao*, a drugi *osudio*“ (24sata.hr, 2019.)

„U rujnu 2017., tijekom trajanja tjedna mode u New Yorku, priznala je da je transrodna, što joj je *zatvorila* neka vrata, no i *otvorilo* druga (24sata.hr, 2019.)

„Nisam osjećao da pripadam *curama*, uvijek sam se priklanjao *dečkima*, ali nisam se niti tamo snalazio (24sata.hr, 2019.)

„...shvatio je da će i njegovim roditeljima neko vrijeme proći u žalovanju za kćerima, ali da će ubrzo shvatiti da su možda izgubili *kćeri*, ali dobili još dva *sina*“ (24sata.hr, 2019.)

Za očekivati je da će se prilikom izvještavanja o transrodnim osobama pronaći antiteze poput muškarac-žena, kćer-sin, cure-dečki, jer je to i nužno da bi se objasnio smisao i kontekst priče. Ostale antiteze poput pozitivno-negativno, podržati-osuditi te zatvoriti-otvoriti upotrebljene su u svrhe postizanje veće dramatičnosti i efektivnosti u tekstu.

6.2 Pornografizacija medija

Brian Mcnair (2004) u svojoj knjizi „Sriptiz kultura: seks, mediji i demokratizacija žudnje“ jasno je objasnio zašto danas dolazi do sve više pornografiziranih sadržaja u medijima, te je odgovor vrlo jednostavan – zato što je to isplativo. Takvi sadržaji su postali vrlo privlačni kapitalističkom poduzetništvu. Često se koriste u raznim oglasima i video spotovima, te su sukladno tome postali vrlo moćno oružje za prodaju na tržištu. Autor smatra da je do seksualizacije kulture došlo zbog velike promjene u stajalištima prema seksualnosti, a na medije gleda kao na glavne pokretače seksualne revolucije (McNair, 2004: 6-11).

Kada govorimo o izvještavanju o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr, velik broj članaka je pornografiziran. Koriste se vulgarizmi, sadržaji, riječi i slike kako bi se asocijalo na nešto seksualno. Svaki članak koji ima vulgarne sadržaje popraćen je provokativnim fotografijama gdje su naglašene obline žena i gdje one poziraju u oskudnoj odjeći. Također, i kada sadržaj članka nije pornografiziran, svejedno je ponekad popraćen provokativnim fotografijama. Tako pronalazimo dva članka o transrodnim modelima, koji sadržajem ne upućuju na ništa pornografsko. Međutim, u njima su objavljene fotografije gdje do izražaja dolaze njihove obline ili poziraju u oskudnoj odjeći. Ono što je zanimljivo primijetiti da je pornografiziran velik broj članaka o običnim osobama, točnije, osobama koje nisu poznate. McNair (2004) smatra kako striptiz kultura obuhvaća sve forme i kontekste u kojima osobe koje se ne smatraju slavnima („obične osobe“) zauzimaju medijski prostor da bi pričali o svojoj intimi, svojim seksualnostima, osjećajima i tijelima.

U člancima portala 24sata.hr može se izdvojiti par konkretnih primjera gdje su akteri članaka direktno govorili o eksplicitnim sadržajima. „Njih trojica se ne poznaju, ali zajedno me financiraju. Za njih sam ja partnerica za razgovor, zabavu ili seks“ (24sata.hr, 2019.) izjava je akterice koja je citirana u jednom od tekstova. Također, u jednom članku objavljeno je „pismo“ transrodne Nikite gdje ona navodi kako je bila nestašna, zločesta te gdje spominje kako je njeno tijelo lažno (zbog plastičnih operacija). Ovaj sadržaj nije možda direktno pornografski, ali ni ne mora biti da bi se smatrao takvim. Riječi korištene u člancima ne moraju nužno biti erotične, one se mogu samo baviti erotikom da bi se podrazumijevale kao striptiz kultura. One mogu samo asocirati na golotinju, samorazotkrivanje i egzibicionizam (McNair, 2004: 101).

Prema ovome možemo utvrditi da portal 24sata.hr doista reprezentira transrodne osobe na seksualan, pornografski način. Ožegović (2018) je analizirala kulturne sadržaje u hrvatskim medijima i dobila sličan zaključak – velik dio kulturnih sadržaja odnosi se na lascivne, bizarne i pornografske sadržaje. No uzimajući u obzir ovu analizu, može se posumnjati da se to odnosi na sve medijske sadržaje, a ne samo one kulturne. Jer kako McNair (2004) kaže – seks je novac, a uspjeh proizvoda mjeri se brojem čitatelja, gledatelja ili slušatelja.

6.3. Fotografija u službi pornografizacije transrodne osobe

Postoji vidna razlika u objavljivanju fotografija na portalu 24sata.hr kada je glavni akter članka transrodna žena u odnosu na to kada je glavni akter transrodni muškarac. Kada govorimo o objavljivanju fotografija transrodnih žena, one su većinom erotizirane te se naglašava njihovo tijelo i obline, pa tako dolazi do pornografizacije sadržaja. Autori Spencer i Capuzza smatraju da svi stvaratelji vizualnih poruka (u ovom slučaju fotografija) koji pokazuju osobe kao objekte bilo u slučaju nasilja, povrede, voajerizma pa i inferiornosti smatraju se autorima pornografskih sadržaja. Još jedna takva forma pornografizacije je prikazivanje sukoba transrodne osobe i drugih, ali u zabavljačke svrhe (Capuzza, Spencer, 2015: 152).

Ovakav primjer pornografizacije sadržaja možemo pronaći jednom od članaka portala 24sata.hr. Njega očitujemo u članku o navodnom sukobu između transrodne Nikite i vjernika. Iako taj sukob nije opisan, spominje se u naslovu članka. U tom članku se očito naglašuje tijelo žene provokativnim fotografijama gdje ona pozira polugola s čovjekom koji se prerušio u Djeda Božićnjaka (Slika 5).

Slika 5. Transrodna Nikita pozira s osobom prerusenom u Djeda Bozicnjaka

Osim sukoba, pornografizirani su i još neki od članaka putem slika. Teme su raznovrsne, ali su popraćene slikama polugolih žena. Takav jedan primjer možemo uočiti na slici 6.

Slika 6. Transrodna Youtuberica Trisha Paytas

7. PRIKLADNOST I RAZLIČITOST

7.1. Korištenje prikladnih termina za transrodne osobe

U današnje vrijeme postoji mnogo priručnika za izvještavanje o određenim skupinama ljudi, pa tako postoje i razni priručnici u kojima postoje upute kako izvještavati o transrodnim osobama. Upravo takav jedan priručnik napisali su autori Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić, pod nazivom „Priručnik za medijsko izvještavanje o LGBT pitanjima“ koji je izdan 2019.

godine. U njemu možemo pronaći upute o terminologiji koja je prikladna za korištenje pri izvještavanju u transrodnim osobama. U ovom poglavlju želimo istražiti da li postoji u člancima portala 24sata.hr neprikladna terminologija koja nije primjerena prilikom izvještavanja o ovoj skupini.

7.2. Prikladni/neprikladni termini u člancima portala 24sata.hr

Prvi termin koji je prema navedenom priručniku neprikladan za korištenje prilikom izvještavanja o transrodnim osobama jest „rođen kao muško/žensko i postala muškarac/žena“. Umjesto toga, savjetuje se korištenje termina „muški/ženski rod dodijeljen pri rođenju“ ili „trans muškarac/žena/nebinarna osoba“ (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić, 2019: 29).

Nakon analiziranja članaka o transrodnim osobama, otkriveno je da portal 24sata.hr u svojim člancima više koristi termin rođen kao muškarac/žena te postao muškarac/žena od onog koji je savjetovan u priručniku. Upravo ovaj neprikladan termin možemo pronaći u sljedećim primjerima:

„Moj muž je *postao žensko*, ali volimo se, i dalje smo zajedno' (24sata.hr, 2019.)

„Na zahvat je otišao prije pet godina i *postao je žena*.“ (24sata.hr, 2019.)

„Jedina kći englesko-nigerijske pjevačice Sade, koju je dobila tijekom veze s glazbenim producentom Bobom Morganom s Jamajke, prije tri godine je objavila da je napokon počela dobivati hormonsku terapiju kako bi što prije *postala muškarac*.“ (24sata.hr, 2019.)

„Ja sam *rođena kao žena*, ali sam zarobljena u tijelu muškarca.“ (24sata.hr, 2019.)

„Američka dizačica utega *rođena je kao muškarac*, a oborila je svjetske rekorde dok je bila u procesu pretvorbe u ženu, tvrde nadležni, koji su zaključili da je još uvijek imala biološke prednosti.“ (24sata.hr, 2019.)

„*Rođena je kao muškarac* Pedro.“ (24sata.hr, 2019.)

Ovo su samo neki od primjera gdje 24sata.hr koristi neprikladnu terminologiju, a može ih se pronaći još. Samo su u jednom članku upotrijebili prikladni termin „trans žena“, no svugdje drugdje koristili su izraz „rođen/a kao muškarac/žena“ i „postao/la je muškarac/žena“.

Drugi termin koji autori priručnika smatraju da je neprikladan za korištenje pri izvještavanju o transrodnim osobama je termin „promjena spola“. „Ova fraza je neprikladna/problematična jer ima značenje „intervencije“ i/ili procedure „obnove“ – oboje u cilju „popravljanja problema“ (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić, 2019: 30). Smatra se da upravo ovom frazom

autori članaka mogu sugerirati da osoba mora proći operativne zahvate kako bi napravila tranziciju u transrodnu osobu. Zapravo je upravo suprotno, transrodne osobe ne moraju podleći operativnim zahvatima da bi bile transrodne, niti to znači da su manje žene ili muškarci za razliku od osoba koje su prošle kroz operaciju spola. Rod svih osoba postoji i on je valjan bez obzira na koji način oni odlučili provesti svoju tranziciju. Sukladno tome, umjesto termina „promjena spola“ savjetuje se da se koristi termin „tranzicija“. (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić, 2019: 30). U člancima portala 24sata.hr možemo pronaći i termine „promjena spola“ i „tranzicija“. Neki od primjera gdje je portal koristio izraz „promjena spola“ su:

„Ja bih voljela *promijeniti spol* i konačno postati žensko.“ (24sata.hr, 2019.)

„Kaže kako je toliko strahovala od preljuba da joj je njegovo priznanje donijelo olakšanje, no nije se nadala da će jednog dana odlučiti *promijeniti spol*.“ (24sata.hr, 2019.)

„Da bi želio *promijeniti spol*, John joj je priznao 2011. godine.“ (24sata.hr, 2019.)

„Amerikanki je najveći problem oduvijek bio naći partnera koji bi prihvatio njezin invaliditet i činjenicu da je *promijenila spol*.“ (24sata.hr, 2019.)

Iako se u člancima može pronaći ovaj neprikladan izraz, također možemo pronaći i onaj prikladan:

„Crnogorski portal CdM prenosi da se Vuk krstio u crnogorskoj nošnji, a Jokić je dodala da je ovo prvi slučaj krštenja trans osobe koja nije prošla *tranziciju*.“ (24sata.hr, 2019.)

„*Tranziciju* je počela s 15 godina.“ (24sata.hr, 2019.)

„Kasey trenutačno radi u restoranu, no na jesen će na studij psihologije kako bi i drugima jednom pomogao s njihovim *tranzicijama*.“ (24sata.hr, 2019.)

„I napokon, 2017. godine je i Shea bio spreman priznati tko je i što zapravo te krenuti sa svojom *tranzicijom*.“ (24sata.hr, 2019.)

„Pri kraju sam *tranzicije* i sretna sam- rekla je Romana za Index“ (24sata.hr, 2019.)

Kada se radi o ovom terminu, možemo zaključiti da 24sata.hr koristi obje varijante, i onu prikladnu i onu neprikladnu. Čak i više koriste termin „tranzicija“, ali i termin „promijena spola“ se može također pronaći u nekim člancima.

U priručniku se kao još jedan od neprikladnih termina navodi „(specijalna) prava LGBT osoba“ i „LGBT agenda“. Autori smatraju kako takva prava uopće ne postoje, te da LGBT osobe uvažavaju pravo na jednaki tretman i prava kao i sve ostale osobe. Umjesto toga, preporučuje se termin „Ljudska prava LGBT osoba“ ili „Jednaka prava“ (Dujmović, Paganis,

Theofilopoulos i Vajagić, 2019: 30). Takav neprikladni termin portal 24sata.hr koristio je u sljedećim primjerima:

„...tretmana te općenito poštivanja *prava transrodnih osoba* u zadnjih nekoliko godina od strane institucija značajno promijenila u korist transrodnih osoba“ (24sata.hr, 2019.)

„Borci za *prava zajednice LGBT* ovaj su događaj opisali kao važan u patrijarhalnom društvu...“ (24sata.hr, 2019.)

„...a taj iskorak pozdravili su aktivisti za *prava zajednice LGBT* osoba u državi koja je uglavnom konzervativna...“ (24sata.hr, 2019.)

Iz navedenih rečenica čitatelji bi mogli zaključiti da transrodne osobe i cijela LGBT zajednica uvažavaju drugačija prava od ostalih osoba, a s obzirom da takva prava uopće ni ne postoje, već su jednaka prava za sve, portal 24sata.hr bi ovakve termine trebao u potpunosti izbaciti iz svojih članaka. Prikladni termin u člancima koji su analizirani nije niti jednom upotrijebljen.

Termin „transseksualna osoba“ vrlo je star termin koje preferiraju osobe koje su trajno promijenile spol ili ga žele promijeniti medicinskim intervencijama. Smatra se da pojam „transseksualna osoba“ nije krovni pojam, te je najbolje ispitati koji termin osoba preferira. Umjesto termina „transseksualna osoba“, preporučuje se koristiti termin „transrodna osoba“ ili „trans“ (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić, 2019: 31). Ovaj termin portal 24sata.hr upotrijebio je samo jednom, i to u rečenici:

„Nisam osjećao da pripadam curama, uvijek sam se priklanjao dečkima, ali nisam se niti tamo snalazio - ispričao je Kasey te nadodao kako tada nije ni znao da postoje transrodne i *transseksualne* osobe.“ (24sata.hr, 2019.)

Ovdje je izraz „transseksualne osobe“ upotrebljen u izjavi aktera te se ne može smatrati kako je korišten neprikladno, jer ju je upravo izjavila neka osoba koja možda preferira taj sami pojam.

U priručniku se također mogu pronaći i pogrdni/uvredljivi pojmovi i fraze koje se koriste da bi se opisale transrodne osobe, a neki od njih su: nemoralni, grešnici, devijantni, poremećeni, bolesni, transvestit, *crossdresser*, trandža i slično (Dujmović, Paganis, Theofilopoulos i Vajagić, 2019: 31-32). Ovakvi pogrdni izrazi nisu pronađeni u člancima portala 24sata.hr te se može zaključiti da iako portal koristi neprikladne izraze za transrodne osobe u svojim člancima, ne koristi one uvredljive.

7.3. Pojam „problema“ ili „drugačijeg“

Jedna vrlo bitna stavka ovog istraživanja je otkrivanje da li 24sata.hr bilo kako u svojim tekstovima daje naslutiti da su transrodne osobe ili sama transrodnost problem i nešto drugačije

od svakodnevnice, te da li prave distinkciju „mi i oni“. Prema udruzi LORI, mediji upravo zbog senzacionalizma ponekad tretiraju transrodne teme kao egzotiku, nešto skriveno iza kulista te nešto što je izvan društvene svakodnevice (LORI, 2004: 16). Ta teza i je potvrđena činjenicom da 24sata.hr stavlja fokus na estradu i strane teme, a ne domaće. No također nas zanima da li je upravo tema transrodnosti klasificirana kao nešto nesvakodnevno, drugačije i da li se pojam transrodnosti smatra problemom.

U članku gdje portal 24sata.hr piše o transrodnoj ženi koja je ujedno i invalid, indirektno klasificiraju samu transrodnost kao problem. Nakon što je opisan njen invaliditet, slijedi rečenica: „No to nije jedini problem s kojim se Piyah u životu susrela. Rođena je kao muškarac Pedro,, (24sata.hr, 2019.) Tom rečenicom ne samo što se invaliditet klasificira kao životni problem, klasificira se i transrodnost. Upravo zbog toga čitatelji mogu steći dojam da je transrodnost još jedan problem u životu s kojima se ljudi susreću, dok to ne bi trebao biti problem, već nečiji izbor i slobodna volja da se identificira sa spolom s kojim želi.

„Ne mogu reći da sam puno radila u Australiji. Moram biti iskrena, to me povrijedilo jer je Australija moj dom - rekla je Andreja i dodala kako se ne osjeća prihvaćeno na australskom tržištu koliko druge manekenke. Smatra da nije prihvaćena jer je drugačija od drugih“ (24sata.hr, 2019.) izjava je transrodnog modela Andreje Pejić koja je otišla raditi u Australiju. U ovoj izjavi, 24sata.hr direktno govori da su transrodne osobe drugačije. Ovdje ne samo da pronalazimo pojam drugačijeg, pronalazimo i distinkciju „mi i oni“. Ona se smatra drugačijom, a ostatak se smatra drugima.

Još jedan primjer gdje portal 24sata.hr indirektno stavlja transrodnost van društvene svakodnevice te kao nešto drugačije jest u članku o prvom krštenju transrodne osobe u Crnoj Gori. Tamo je prvo krštenje transrodne osobe opisano kao povijesni događaj. Iako je očito da je ta fraza upotrebljena samo kako bi se dobilo na dramatičnosti i efektivnosti, ona bi mogla poslati krivu poruku. Povijesnim događajima smatraju se ogromna postignuća, poput osvajanja država, dobivanja bitaka i osnivanje gradova, a sada je kao povijesni događaj klasificirano krštenje transrodne osobe.

Iz ovih primjera možemo zaključiti da portal 24sata.hr u svojim člancima doista ponekad klasificira transrodnost kao problem i nešto izvan društvene svakodnevice. Također, ponekad i direktno govore kako su one drugačije. Prema LORI, ovakvih tekstova ima puno, a još više onih koji potiču stereotipe i predrasude prema transrodnim osobama. Postoji par razloga zašto dolazi do ovakvih tekstova i klasifikacija, a to su: neinformiranost novinara pri izvještavanju o ovakvim temama, nepoznavanje i krivo pristupanje rodnom identitetu, nepoznavanje LGBT

tematike, nepoznavanje terminologije koja je primjerena pri izvještavanju o ovakvim temama te neprepoznavanje LGBT prava kao ljudskih prava (LORI, 2004: 21).

8. ZAKLJUČAK

U današnje vrijeme modernizacije i razvoja tehnologije medijski portali su postali primarni, a ponekad i jedini izvori informacija. Sukladno tome, oni su određenom dijelu javnosti, pogotovo mladom dijelu, glavni stvaratelji i oblikovatelji mišljenja. Način na koji oni reprezentiraju transrodne osobe u svojim člancima vrlo je bitan, jer će on uvelike utjecati na mišljenje javnosti o toj specifičnoj temi. Upravo iz tog razloga, cilj ovog diplomskog rada bio je istražiti i saznati na koji način je portal 24sata.hr reprezentirao transrodne osobe u svojim člancima u periodu od godine dana.

U ovome radu analizirano je 22 članka o transrodnim osobama, te već iz objavljenog broja članaka na ovu temu vidimo da ona nije nešto o čemu se na ovom specifičnom portalu izvještava često. Prema tome, čitatelji portala mogu steći mišljenje da je transrodnost nešto što je rijetko i manje bitno jer je članaka na tu temu vrlo malo. Naslovi koji prevladavaju u analiziranim člancima su pretežito informativni i citatni, a *clickbait* naslova skoro pa i nema. Ovaj podatak vrlo je bitan jer su u današnje vrijeme *clickbait* naslovi sve popularniji i mogu se pronaći na svim portalima i vezano uz bilo kakve teme. S obzirom na to da oni nisu prisutni na portalu 24sata.hr prilikom izvještavanja o transrodnim osobama, može se naslutiti da je pojam transrodnosti dovoljno neobičan i šokantan da služi kao svojevrsna vrsta *clickbaita*.

Teme i područja koja su bila zastupljena u člancima o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr u ovome istraživanju podijeljena su u pet kategorija, a to su *lifestyle*, ljubav i brak, sport, institucije i transrodne osobe te crna kronika. Otkriveno je da se najviše izvještavalo o stilu života transrodnih osoba i njihovom ljubavnom životu, dok su područja poput crne kronike te sporta zanemarena i nezastupljena u člancima. Nezastupljenost tih područja mogla bi poslati krivu poruku čitateljima, poput one da transfobija ne postoji, jer se o njoj ne izvještava. Izvori u napisan člancima su pretežito transrodne osobe i njihova obitelj, te nedostaje izjava stručnih osoba, dok broj izvora pretežito varira od jednog do dva. Ono što je također otkriveno ovim istraživanjem jest da su događaji većinom iz stranih država te da se vrlo malo pažnje posvećuje transrodnim osobama u Hrvatskoj. Upravo iz tog razloga čitatelji mogu steći mišljenje da transrodne osobe uopće kod nas ne postoje ili ih ima u jako malom broju.

Transrodne osobe su ponekad reprezentirane kao nenormalne i drugačije od ostalih u člancima portala 24sata.hr putem određenih epiteta i antiteza. Autori moraju biti vrlo pažljivi kod izbora

riječi koje će koristiti prilikom izvještavanja o ovoj skupini jer bi određene mogle poslati krivu poruku i potaknuti određena mišljenja kod čitatelja. Posebno bi trebali obratiti pažnju pri korištenju epiteta poput obično/neobično i normalno/nenormalno. Nitko danas ne može sa sigurnošću odrediti što je u današnje vrijeme normalno i obično, a što nije. No reprezentiranje transrodnih osoba kao nešto što je drugačije i van društvene svakodnevice može dovesti do većeg neprihvatanja istih u društvo i manju toleranciju prema njima.

Vulgarnost i pornografizacija sadržaja vrlo je prisutna prilikom izvještavanja o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr. Korištene su određene riječi koje bi se mogle smatrati neprimjerene za javnu komunikaciju, poput „sponzoruša“ i „zajahala“ te asociraju na vulgarnost i pornografiju. Također, fotografije objavljene uz članke prilikom izvještavanja o ženskim transrodnim osobama su neprikladne i oskudne - na većini se ističu obline i tijela akterica. Osim riječi i fotografija, dolazi do pornografizacije cijelog sadržaja nekih članaka uzimajući u obzir o čemu se izvještava u njemu – poput članka o transrodnoj glumici i prekrivanju njenih intimnih dijelova s trakama, transrodnoj „sponzoruši“ i njevoj vezi s tri muškarca, transrodnoj ženi i njezinim provokativnim fotografijama i slično.

Mediji nikako ne bi smjeli poticati stereotipizaciju određenih ljudi ili skupina - no u slučaju izvještavanja o transrodnim osobama na portalu 24sata.hr, možemo pronaći par primjera putem kojih bi čitatelji mogli steći određeni stereotip o ovoj skupini. Naglašavajući svojevrstne profesije transrodnih osoba u naslovima ili nadnaslovima članaka poput „sponzoruše“ ili porno-glumice moglo bi ojačati stereotip da sve transrodne osobe rade kao seksualne radnice. Osim da one rade kao seksualne radnice, stereotip kaže da one to i žele, a čitatelji bi doista mogli steći taj dojam zbog opisivanja takvog života kao luksuznog i umetanje citata akterice u članak gdje ona govori kako je imala puno sreće u životu. Osim poticanja ovog stereotipa, u jednom članku može se smatrati da su potaknuta još dva: smatranje da će djeca LGBT osoba uvijek biti LGBT te jedini način da transrodne osobe postanu istinski transrodne jest putem operacije spola.

Ono što je zanimljivo uočiti jest da putem fotografija u svojim člancima prilikom izvještavanja o ženskim transrodnim osobama portal potiče klasične stereotipe o ženama – da jedino što moraju raditi jest da moraju biti lijepe i da moraju biti kućanice. Prvi stereotip možemo uočiti u velikom broju fotografija žena gdje se naglašuje njihovo lice i atributi ljepote, dok drugi stereotip uočavamo u objavljenoj fotografiji transrodne žene gdje je ona u kuhinji i kuha ručak. Kada se izvještava o glavnim akterima članaka koji su transrodni muškarci, nisu predstavljeni nikakvi klasični muški stereotipi putem fotografija.

Sukladno svemu ovome, možemo zaključiti da su transrodne osobe na portalu 24sta.hr reprezentirane pornografizirano, stereotipizirano, a ponekad i kao drugačije i nenormalne. Također, ovaj pojam je reprezentiran kao da i ne postoji u Hrvatskoj već samo u stranim zemljama, dok se transfobiji uopće ne pridaje medijska pažnja. Na naglasak su stavljena područja poput *lifestyle-a* i ljubavnih života transrodnih osoba, dok se o crnoj kronici i sportu vezano uz tu skupinu uopće ne izvještava. Vulgarne teme su popraćene u velikom broju članaka, pretpostavljajući iz razloga jer se smatra da takav sadržaj uvažava veliku pažnju čitatelja.

Novinari bi se trebali više educirati o tome kako izvještavati o ovakvim temama jer ovakva reprezentacija bi mogla ojačati neprihvaćenost ove skupine u društvo te shvaćanje pojma transrodnosti kao nešto vulgarno, strano i nenormalno. S obzirom na to da je izvještavanje o temi transrodnosti minimalno, trebala bi se podići razina svjesnosti o važnosti ove teme i njene prisutnosti u medijima jer mediji ni sami nisu svjesni koliko oni sami mogu pridonijeti u suzbijanju određenih stereotipa prema ovoj skupini te dovesti do njihove jednakosti i prihvaćanja.

LITERATURA

- Bagić, K. (2012) *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.
- Beck, B. (2019.) *Satirični novinski naslovi u stripu „Overkloking“ Dubravka Matakovića*. Referat sa 7. slavističkog kongresa 2019. u Šibeniku.
- Beck, B.; Kanižaj, I.; Lechpammer, S. (2020) *Clickbait/mamilica: deset načina manipulacije kontekstom*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti i Zaklada Hanns Seidel (u objavi).
- Bockovac, T. (2019) Vulgarizmi u hrvatskom i mađarskom jeziku nekada i danas. *Opera Slavica Budapestinensia symposia Slavica*. ELTE BTK – zavod za slavensku filologiju: Budimpešta. Lukacs, Istvan (ur.) 37-49.
- Capuzza, J. i Spencer L., G. (2015) *Transgender Communication Studies: Histories, Trends, and Trajectories*. Maryland: Lexington Books.
- Dujmović S., Paganis P., Theofilopoulos T. i Vajagić N. (2019.) *Priručnik za medijsko izvještavanje o LGBT pitanjima*. Poreč: Centar za građanske inicijative Poreč.
- Green, E.R. i Maurer, L.M. (2015) *The teaching transgender toolkit: a facilitator's guide to increasing knowledge, decreasing prejudice and building skills*. Ithaca, New York: Planned parenthood of the southern finger lakes: out for health.
- Kaić, P. (2017) *Fotografija kao sredstvo komunikacije – medijski prikaz stvanosti*. Diplomski rad: Zagreb.
- Kanižaj I., Lechpammer S. (2020) *Clickbait/mamilica: deset načina manipulacije kontekstom*.
- Klimpak I. i Lubina T. (2014) Rodni stereotipi: objektivizacija ženskog lika u medijima. *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*. 30(2): 213-232.
- Lezbijska organizacija Rijeka "LORI" (2004) *Mediji i LGBT zajednica: Priručnik za novinarke i novinare o LGBT zajednici*. Rijeka: Lezbijska organizacija Rijeka "LORI".
- Lezbijska organizacija Rijeka "LORI" (2012) *Put u prosTRANStvo*. Rijeka: Helvetica.
- Malović, S. (2005.) *Osnove novinarstva*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- McNair, B. (2004) *Striptiz kultura: Seks, mediji i demokratizacija žudnje*. Zagreb: Jesenski i Turk.
- Miholjković, M. (2019.) *Nestandardni idiomi u javnoj komunikaciji*. Diplomski rad.

Ožegović, N. (2018) (Ne)vjerodostojnost medijske reprezentacije kulture, od političke manipulacije do strategije skandala. *In Medias Res: časopis filozofije medija*. 7(13): 2101-2114.

Potthast M., Köpsel S., Stein B., Hagen M. (2016) Clickbait Detection. *Lecture Notes in Computer Science*. 96(26): 810-817.

Ratkajec, V. (2015) *Analiza sadržaja dnevnih novina na primjeru zastupljenosti visokog obrazovanja*. Završni rad: Varaždin.

Silić, J. (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Disput, Zagreb.

Spahić, A. i Gavrić, S., ur. (2012) *Čitanka LGBT ljudskih prava*. Sarajevo: Sarajevski otvoreni centar i Fondacija Heinrich Böll, ured u BiH.

Švec, A. (2017.) *Mediji i izvještavanje o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima*. Završni rad.

Ulićević, Jovan (2015) *Rod, pol i okviri*. Montenegro: Kvir Montenegro.

Vodanovic, L. (2019.) *Lifestyle journalism: social media, consumption and experience*. London: Routledge.

Internetske stranice:

BusinessDictionary.com (2020) *Lifestyle*.
<https://www.businessdictionary.com/definition/lifestyle.html> (pristupljeno 1.8.2020.)

Enciklopedija.hr (2020) *Stereotip*. <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=58036>
(pristupljeno 3.8.2020.)

Enciklopedija.hr (2020) *Tema*. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60766>
(pristupljeno 1.8.2020.)

<https://www.24sata.hr/show/transrodna-nikita-je-zajahala-djedicu-vrijedas-nas-vjernike-667212> (pristupljeno 29.7.2020.)

Kontekst.io (2020) *Vulgaran*. <https://www.kontekst.io/hrvatski/vulgaran> (pristupljeno 26.8.2020)

Matica.hr (2020) *Od figure do kulture – ANTITEZA*.
<https://www.matica.hr/vijenac/412/Od%20figure%20do%20kulture%20%E2%80%93%20ANTITEZA/> (pristupljeno 5.8.2020)

Mreza-mira.net (2020) *Šta morate znati da biste napisali dobar naslov za digitalni medij.*
<https://www.mreza-mira.net/vijesti/razno/sta-morate-znati-da-biste-napisali-dobar-naslov-za-digitalni-medij/> (pristupljeno 29.7.2020.)

Oxfordlearnersdictionaries.com (2020) *Clickbait.*
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/clickbait?q=clickbait>
(pristupljeno 26.8.2020.)

Rjecnik.hr (2020) *Normalno.* <http://rjecnik.hr/search/?q=normalno> (pristupljeno 27.8.2020.)

Izvori:

Portal 24sata.hr (201.) *Britanija otvara prvi zatvorski odjel za transrodne zatvorenice.*
<https://www.24sata.hr/news/britanija-otvara-prvi-zatvorski-odjel-za-transrodne-zatvorenice-617178> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Always će s higijenskih uložaka maknuti simbol ženskog spola.*
<https://www.24sata.hr/lifestyle/always-ce-s-higijenskih-ulozaka-maknuti-simbol-zenskog-spola-656016> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Andreja Pejić u novoj kampanji za rublje: 'Nisam prihvaćena...'*
<https://www.24sata.hr/show/andreja-pejic-u-novoj-kampanji-za-rublje-nisam-prihvacena-617856> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Jednojajčane blizanke postale blizanci: 'Sve radimo zajedno'*
<https://www.24sata.hr/lifestyle/jednojajcane-blizanke-postale-blizanci-sve-radimo-zajedno-639211> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Jednojajčane blizanke postale blizanci: 'Sve radimo zajedno'*
<https://www.24sata.hr/lifestyle/jednojajcane-blizanke-postale-blizanci-sve-radimo-zajedno-639211> (pristupljeno 6.8.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Kiki iz srpskog realityja želi na operaciju spola: 'Nisam sretan'*
<https://www.24sata.hr/show/kiki-iz-srpskog-realityja-zeli-na-operaciju-spola-nisam-sretan-649208> (pristupljeno 7.8.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *'Mama, hvala ti što si bila uz mene tijekom promjene spola'*
<https://www.24sata.hr/show/mama-hvala-ti-sto-si-bila-uz-mene-tijekom-promjene-spola-650921> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *'Moj muž je postao žensko, ali volimo se, i dalje smo zajedno'*
<https://www.24sata.hr/lifestyle/moj-muz-je-postao-zensko-ali-volimo-se-i-dalje-smo-zajedno-659472> (pristupljeno 1.8.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Nakon promjene spola udala se Romana: Osjećam se kao žena*
<https://www.24sata.hr/show/nakon-promjene-spola-udala-se-romana-osjecam-se-kao-zena-614453> (pristupljeno 1.8.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *'Ne daju mi da glumim ženu jer imam penis, zato sam ih tužila'*
<https://www.24sata.hr/show/ne-daju-mi-da-glumim-zenu-jer-imam-penis-zato-sam-ih-tuzila-654805> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *'Ne mogu se vratiti u Srbiju jer ću biti na cesti ili će me ubiti...'*
<https://www.24sata.hr/news/ne-mogu-se-vratiti-u-srbiju-jer-cu-bit-na-cesti-ili-ce-me-ubiti-613220> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Pravoslavna crkva prvi je put krstila transrodnu osobu.*
<https://www.24sata.hr/news/pravoslavna-crkva-u-prvi-je-put-krstila-transrodnu-osobu-657805>
(pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Pronašla je sreću u ljubavi iako ima pola tijela i bila je muško*
<https://www.24sata.hr/lifestyle/pronasla-je-srecu-u-ljubavi-iako-ima-pola-tijela-i-bila-je-musko-627378> (pristupljeno 8.8.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Prvi put u povijesti transrodni model postaje zvijezda Chanel*
<https://www.24sata.hr/show/prvi-put-u-povijesti-transrodni-model-postaje-zvijezda-chanela-646107> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *SAD ograničio uključivanje transrodnih osoba u vojsku.*
<https://www.24sata.hr/news/sad-ogranicio-ukljucivanje-transrodnih-osoba-u-vojsku-619014>
(pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Sramotan ispad liječnice: 'Mrš, smradu, otpadu. Izlazi van!'*
<https://www.24sata.hr/news/sramotan-ispad-lijecnice-mrs-smradu-otpadu-izlazi-van-660875>
(pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Šampionki uzeli naslove jer je 'bila muško' kad ih je osvojila*
<https://www.24sata.hr/lifestyle/sampionki-uzeli-naslove-je-je-bila-musko-kad-ih-je-osvojila-629355> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Transrodna glumica intimne je dijelove prekrila crnim trakama*
<https://www.24sata.hr/show/transrodna-glumica-intimne-je-dijelove-prekrila-crnim-trakama-659010> (pristupljeno 5.8.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Transrodna Nikita je 'zajahala' Djedicu: 'Vrijeđaš nas vjernike'*

Portal 24sata.hr (2019) *Transrodna sponzoruša u vezi s tri muškarca: Kupuju mi kuće*
<https://www.24sata.hr/show/transrodna-sponzorusa-u-vezi-s-tri-muskarca-kupuju-mi-kuce-621532> (pristupljeno 29.7.2020.)

Portal 24sata.hr (2019) *Youtuberica šokirala: 'Osjećam se muževno, transrodna sam'*
<https://www.24sata.hr/show/youtuberica-sokirala-osjecam-se-muzevno-transrodna-sam-652442> (pristupljeno 29.7.2020.)

Izvori slika:

Slika 1. Izvor: <https://www.24sata.hr/lifestyle/pronasla-je-srecu-u-ljubavi-iako-ima-pola-tijela-i-bila-je-musko-627378>

Slika 2. Izvor: <https://www.24sata.hr/show/transrodna-sponzorusa-u-vezi-s-tri-muskarca-kupuju-mi-kuce-621532>

Slika 3. Izvor: <https://www.24sata.hr/show/prvi-put-u-povijesti-transrodni-model-postaje-zvijezda-chanela-646107>

Slika 4. Izvor: <https://www.24sata.hr/show/andreja-pejic-u-novoj-kampanji-za-rublje-nisam-prihvacena-617856>

Slika 5. Izvor: <https://www.24sata.hr/news/vuk-pise-povijest-krstio-sam-se-kao-prva-transrodna-osoba-657717>

Slika 6. Izvor: <https://www.24sata.hr/show/mama-hvala-ti-sto-si-bila-uz-mene-tijekom-promjene-spola-650921>

Slika 7. Izvor: <https://www.24sata.hr/show/transrodna-nikita-je-zajahala-djedicu-vrijedas-nas-vjernike-667212>

Slika 8. Izvor: <https://www.24sata.hr/show/youtuberica-sokirala-osjecam-se-muzevno-transrodna-sam-652442>

SAŽETAK

Cilj ovog istraživanja je otkriti kako su transrodne osobe reprezentirane na medijskom portalu 24sata.hr u 2019. godini. Kao metoda istraživanja korištena je kvalitativna analiza sadržaja te se uzorak sastojao od 22 članka objavljena u periodu od 1.1.2019 godine do 31.12.2019. godine. Analiza je obuhvaćala sve segmente članaka – naslove, tekst i fotografije. Kvalitativnom analizom željelo se dublje protumačiti korištene riječi, fraze i fotografije kako bi se saznalo kako neki segmenti mogu reprezentirati transrodne osobe na specifičan način. Na početku rada objašnjeni su teorijski pojmovi vezani uz transrodnost – poput transfobije, seksualne orijentacije i pojma LGBT. Nakon teorijskog okvira, slijedi šest pogavlja u kojima se analiziralo slike, tekstove i naslove. Rezultati istraživanja su pokazali da su transrodne osobe reprezentirane pornografizirano, stereotipizirano, ponekad neobično i drugačije od ostalih. Sama tema transrodnosti na ovome portalu nije česta tema o kojoj se izvještava – to može pokazati činjenica da je napisano samo 22 članka u periodu od godine dana. Na naglasku su teme iz područja *lifestylea* i ljubavnog života transrodnih osoba, dok su crna kronika i sport zanemarene. Događaji o kojima se izvještavalo u člancima su većinom iz stranih zemalja, dok se o domaćin događajima izvještavalo vrlo malo – to može poslati krivu poruku i ostaviti dojam kako transrodnost ni ne postoji kod nas. Velik broj sadržaja i tema graniči s vulgarnim te pornografizirana. Ovakva reprezentacija mogla bi predstavljati veliki problem i otežati izjednačavanje i prihvaćanje transrodnih osoba u društvu, sukladno tome nužno je više edukacije novinara i više osvješćivanja o važnosti ove teme u medijima.

Ključne riječi: Transrodnost, transfobija, internetski portal, 24sata.hr, seksualnost, pornografizacija, *lifestyle*, vulgarnost

SUMMARY

The main goal of this research is to find out how were the transgender persons represented on news portal 24sata.hr in year 2019. Research method used in this research was qualitative content analysis and the pattern of the research was consisted of 22 articles published in the period of 1.1.2019. to 31.12.2019. The analysis included all segments of the articles - titles, text and photos. Qualitative analysis was used to get the deeper interpretation of used words, phrases and photographs to find out how some segments can represent transgender people in a specific way. At the beginning of the thesis, theoretical concepts related to transgenderism are explained - such as transphobia, sexual orientation and the concept of LGBT. After the theoretical framework, six chapters follow in which images, texts and titles are analyzed. The results of the research showed that transgender people are represented in a pornographed way, stereotyped, sometimes unusual and different from others. The very topic of transgenderism on this portal is not a frequently reported topic - this can be shown by the fact that only 22 articles have been written in a period of one year. The emphasis is on topics from the field of lifestyle and love life of transgender people, while the black chronicle and sports are neglected. The events that have been reported are mostly from foreign countries, while there is very little reporting about the domestic events - this can send the wrong message and give the impression that transgenderism does not even exist in our country. A lot of content and topics border on vulgar and pornographic. Such representation could be a big problem and make it difficult to equalize and accept transgender people in society and in accordance to that more education of journalists and more awareness of the importance of this topic in the media is necessary.

Key words: transgenderism, transphobia, online portal, 24sata.hr, sexuality, pornography, lifestyle, vulgarity